

УДК 81'373.7'581

М. Шамшур, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ІМПЛІЦИТНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ "ЛЮБОВ" У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ЧЕН'ЮЙ

У статті аналізується імпліцитне вираження концепту "любов" у фразеологізмах китайської мови чен'юй.

Одним з найважливіших завдань сучасної лінгвістики є вивчення глибинних зв'язків змісту мовних структур з їх реальними та когнітивними, виконання якого повинно прояснити складну динаміку взаємозв'язку мови та мислення.

К.А. Долінін вважає, що імпліцитний зміст висловлювання – це "той зміст, який напряму не втілений у використаних лексичних та граматичних одиницях, з яких складається висловлювання, однак він може бути зрозумілим при сприйманні останнього" [8, с.37] Взаємозв'язок об'єктів та явищ позамовної дійсності, що знаходить своє відображення у взаємозв'язку уявлень та понять про об'єктивну реальність, з яких складається тезаурус носія певної культури та певної мови, вчений вважає однією з передумов виникнення такого імпліцитного змісту висловлювання.

"В результаті повідомлення про факт А, що в дійсності або у тезаурусі реципієнта є пов'язаним із фактами В, С, та Д, потенційно імплікують останні у його свідомості...". [8, с.38]

В.А. Звегінцев зазначає, що знання про мову, які дозволяють зробити певні висновки про "референтний простір" висловлювання, є знаннями про світ, що зафіксовані в системі значень певної мови. [9] Різні суб'єкти можуть отримати різну інформацію з одної комунікативної ситуації, в залежності від зацікавленості в отриманні певної інформації, від даних, якими вони вже володіють, референтного простору та параметрів даної комунікативної ситуації.

Ц. Тодоров вважає, що в основі імпліцитного змісту знаходяться певні лакуни, недомовки, незрозумілості, протиріччя, порушення певних норм. Для декодування повідомлення отримувач керується "презумпцією доречності", відповідно до якої, "якщо певна річ має місце, отже на те є своя причина". [18]

Г.В. Чернов вказує, що "власне розуміння мовлення починається в момент, коли слухач отримує здатність зробити смисловий висновок зі сприйнятої частини повідомлення під час сприймання його компонентів та їх співставленні (як свідомо, так і несвідомо) з іншими компонентами мовного повідомлення." [20, с.82-83]

Н.А.Паніна зазначає, що "будь-яке імпліцитне висловлювання є зняте міркування. За назвою факту тут завжди стоїть логічна послідовність умовиводів, що являє собою пояснення, роз'яснення собі адресатом істинної та повної для даної мовної ситуації сутності факту, що є предметом мовлення. Розуміння імпліцитних висловлювань – це завжди міркування, говоріння – це тільки судження. [14, с.58]

Імпліцитним є висловлювання, що містить у собі відомі адресату знання, однак вони мають неявну репрезентацію. Якщо адресат має справу із закритою семантикою (наукові терміни та ін.), то в цьому випадку ми не можемо говорити про імпліцитність з лінгвістичної точки зору.

"Експліцитне значення актів вербальної комунікації не вичерпує інформацію, яку вони доставляють. Воно складає лише частину їх сукупного значення та взаємодіє з іншою його частиною – імпліцитним значенням. Феномен значення існує як у знаковій ситуації (семіотичне або знакове значення), та і у незнаковій імплікаційній ситуації.

При цьому знакова ситуація несе не тільки семіотичне значення, але і як ланка людської діяльності сама слугує джерелом багаточисельних імплікацій, тобто несе різноманітні семантичні імпліцитні значення." [13, с.23]

Саме асиметричний дуалізм мовного знаку є основою для поняття імпліцитного в лінгвістиці. Під імпліцитністю часто розуміють нетиповий спосіб вираження категорій змістового плану. Імпліцитним може вважатися спосіб вираження значення не окремим словом, а афіксом іншого слова або його семантичною структурою, що поглинає дане значення. Імпліцитні структури такого плану можна простежити як під час внутрішньомовних, та під час міжмовних співставлень. [7, с.61-66]

"Експліцитним або явним є те, що має своє власне повне безпосереднє лексичне вираження, імпліцитним або неявним є те, що не має такого лексичного вираження, але мається на увазі під експліцитним, виражається та досягається адресатом за допомогою експліцитного, а також контексту інших факторів". [3, с.5]

Е.Д. Фельдман розглядає імпліцитність як відсутність формальних засобів вираження формальних зв'язків між компонентами словосполучення, речення або між реченнями. На основі цього, всі словосполучення, що складаються з означення та іменника розділяються на експліцитні та імпліцитні. [19, с.73-74]

І.Ф. Вардуль до імпліцитних компонентів висловлювання зараховує такі, заміна яких на експліцитні змінює його зміст. [4, с.85] Ілюстрацією цього вислову може послугувати заміна фразеологізму у тексті його дефініцією. Результатом цього процесу буде зникнення такої семантичної складової, як конотація, що є іманентною складовою фразеологічної одиниці. Відсутність конотації тягне за собою порушення комунікативно-прагматичної установки мовця, який для досягнення тої або іншої комунікативної мети використовував у висловлюванні фразеологічний код.

"Якщо з семантики слова виключити значення, що обумовлені різними мовними рівнями (дериваційне, морфологічне та синтаксичне), не беручи до уваги його внутрішню форму, "образне значення", естетичні асоціації, то залишаться лише екстралінгвістичне значення слова, яке напряму та безпосередньо відображає національну культуру носія мови." [6, с. 119] Цю частину значення слова, що звертається до дійсності прийнято називати культурним компонентом значення слова. В процесі вивчення іноземної мови засвоюється і культура. У лексичному плані її засвоєння значною мірою зводиться до оволодіння словами, семантика яких відображає своєрідність культури. Слова, що співпадають в двох мовах своїми денотатами, але не співпадають своїми конотатами С.М.Верещакін та В.Г. Костомаров називають конотативними [5, с. 73].

Конотативна лексика складає одну з груп національно-забарвленої лексики. Розбіжності у конотативному значенні слів об'єднуються, по-перше, культурно-етнографічними особливостями, що властиві народам різних країн. Наприклад, тварин різні народи наділяють різними якостями. Це пов'язано, перш за все, з тим місцем та значенням, яке займає об'єкт в соціальній практиці мовного колективу. У цьому випадку варто згадати

фонову або семіокультурну імпліцитність, яка буде варіюватися від одного мовного колективу до іншого.

Розбіжності в імпліцитному компоненті фразеологічного значення пояснюються також і розбіжностями в екстралінгвістичних умовах, що вимагає в процесі перекладу вибору відповідних еквівалентів, які враховують ці розбіжності.

Отже, проблему імпліцитності варто розглядати з інтралінгвістичної та екстралінгвістичної точки зору. У першому випадку мова йдеться про семантичну імпліцитність, тобто імпліцитний компонент значення, а в другому – про фонову або семіокультурну імпліцитність. Ці дві сторони одного явища існують у нерозривному взаємозв'язку.

Зміст спілкування визначається загальною соціальною історією. Спільність соціальної історії виражається у так званих "фонових знаннях", тобто знаннях про оточуючий світ. О.С. Ахманова визначає фонові знання як "обоюдне знання реалій мовцем та слухачем, що є основою мовного спілкування". [2]

Фонові знання розділяють на актуальні фонові знання та фонові знання культурної спадщини. Актуальні фонові знання – це те, що відомо всім жителям країни на даному етапі часу. Вони поширені у мові. З часом актуальні фонові знання можуть перейти у розряд знань культурної спадщини.

Дж. Серль стверджує, що адресат робить висновок про більше, ніж фактично сказане адресантом в силу спільності фонових знань обох, а також засновуючись на загальній розумності адресанта. [16]

Процес утворення та функціонування мовних одиниць може розглядатися у двох площинах: у семасіологічній (як рух від означуваного до позначуваного) та ономасіологічній (рух від позначуваного до означуваного) площині. Обидві площини являють собою дві сторони одно явища.

Образна система, яка в жодному випадку не може розглядатися окремо від етнокультури певного мовного колективу, знаходиться в основі такого феномену як формування переносних значень мовних одиниць.

Кожна етнокультура являє собою складну семіологічну систему, яка досліджується в межах семіології культури [12]. Вона складається з кількох підсистем, однією з яких є підсистема образів, що виконує знакову функцію в процесі комунікації. Образні знаки як вербального, так і не вербального характеру, можуть відриватися від "своїх" "текстів культури", отримувати відносну самостійність і, в свою чергу, створювати нові "тексти культури". Як відомо, в складі будь-яких образів лежать реалії об'єктивного світу.

Образність слів закладена ще у концепції О.Потебні. Зокрема, дослідник називає внутрішню форму образом образу, тобто тією ознакою, яка при найменуванні предмети виокремлюється із чуттєвих форм його пізнання (відчуття, сприйняття, уявлення) і кладеться в основу образу реалії. За О.Потебнею, образ є чуттєвим [15, с.112]. Крім того, дослідник зазначає, що це – "акт свідомості" [15, с.118]. Мовознавець, привертаючи увагу до обов'язкового посередництва слова між чуттєвою й поняттєвою сферами пізнання, називає образ актом душі: "Тут визнається тотожність ясності думки і поняття, і це правильно, бо образ як безіменний конгломерат окремих актів душі, не існує для самосвідомості і прояснюється тою мірою, якою ми роздрібнюємо його, перетворюючи посередництвом слова в судження, сукупність яких складає поняття" [15, с.112].

Для порівняння викладемо розуміння образу Н.Д. Арутюновою. На думку дослідниці, образ є "категорією свідомості" і "формується сприйняттям, пам'яттю

і фантазією" [1, с.121]. Адекватні образи виникають спонтанно, вони самі собою складаються у свідомості людини, хоча це не в усьому поширюється на власне художні образи [порівн. там само]. Зрозуміло, що в сфері мистецтва частка спрямованості на свідоме творення словесних образів зростає, хоча, з іншого боку, тут особливо яскраво простежується роль і підсвідомого, і фантазування. Як стверджує дослідниця, "віддалення образу від дійсності відбувається не тільки під тиском суб'єктивної оцінки, але і тому, що образ може фіксувати не одне окреме враження, не один "кадр", а деяке узагальнення, нагромаджений досвід, сукупність даних, які можуть виявитися суперечливими" [1, с.125].

Образність внутрішньої форми слова не ототожнюється з образом. Варто зазначити, що частина сучасних мовознавців, на відміну від О.Потебні, трактують це явище саме як образ, що певною мірою зневиразнює обидва взаємопов'язані, але все-таки нетотожні поняття.

Об'єднання поняття образу як особливого чуттєво-розумового відтворення предмета і внутрішньої форми як тієї ознаки, що репрезентує цей предмет і його образ, спостерігається також тоді, коли цю форму розглядають як "розумовий інтеріоризований образ, що потенційно абстрагує і відображає у вигляді аперцепційного представлення одну чи кілька суттєвих ознак денотата, які викликаються й фіксуються в пам'яті носія мови морфемною структурою слова чи виразу" [10, с.98]. Дане визначення стосується як образу (саме він становить собою сукупність часто суттєвих ознак денотата й узагальнює, абстрагує їх, становлячи собою перехід від сприйняття, уявлення до поняття), так і внутрішньої форми, як однієї з ознак, що творять образ, яка може бути й буває несуттєвою, а такою, що впадає в очі, прагматично зумовленою.

Отже, хоча і образ, і внутрішня форма не є тотожними, вони близькі між собою так, як певна сукупність різних ознак і окрема ознака, взята з цієї сукупності. Крім того, обидва явища – це сфера, яку доцільно кваліфікувати як емпіричний макрокомпонент лексичного значення, що як "узагальнений чуттєво-наочний образ предмета номінації, має свою структуру, тобто становить собою певний набір чуттєвих ознак". Важливо зазначити, що "вивчення структури чуттєвого образу предмета не належить до компетенції мовознавства і лежить за межами дослідницьких можливостей лінгвіста, який може робити висновок про структуру образу лише опосередковано, за результатами актуалізації чуттєвого образу в комунікативному акті" [17, с.74]. При спілкуванні він може не виявлятися, але часто саме його актуалізація стає важливою рисою комунікативних процесів.

Так як актуалізований чуттєво-наочний образ являє собою емпіричний макрокомпонент у семантичній структурі лексем, то носії мови воліють не використовувати денотативний зміст слів при наявності в них цього макрокомпонента, який помітно зумовлює номінацію, бо "саме з нього черпаються ознаки внутрішньої форми слова" [17, с.74].

Отже, образ можна кваліфікувати як вияв імпліцитності. Інакше кажучи, як своєрідний емпіричний макрокомпонент словесних значень, що є прихованим. Причому про цю прихованість доводиться говорити лише тоді, коли образ як суто психічний феномен, структуру якого важко з'ясувати за допомогою власне лінгвістичного аналізу, реалізується у певних лінгвістичних фактах, зокрема, при образному вживанні слів. Це вживання стосується фактів такого зрушення в лексичній семантиці, при якому виразно простежується її двоплановість – одночасне співіснування прямого значення й нових семантичних елементів, що не набули ще статусу окремого переносного значення.

Проаналізувавши 18 000 фразеологізмів зі словника "中国成语大辞典" 2011 року видавництва, ми статистичним методом визначили 320 чен'юй на позначення концепту "любов" в китайській мові. [21] Серед 320 досліджених нами фразеологізмів чен'юй сорок відсотків, а саме 131, імпліцитно реалізують концепт "любов". Ми розділили їх на групи відповідно до семантичної ознаки, яку вони реалізують у мові. Кількісно серед даних ідіом найбільш представлена семантична ознака "гармонія" (63 чен'юй). Вона актуалізується у наступних фразеологізмах:

1) 男婚女嫁 nán hūn nǚ jià (буквально "хлопець повинен одружитися, дівчина повинна вийти заміж"); 2) 男大须婚, 女大须嫁 nán dà xū hūn, nǚ dà xū jià (буквально "коли чоловік виростає, має одружитися; коли дівчина виростає, має вийти заміж"); 3) 男大须婚, 女大必嫁 nán dà xū hūn, nǚ dà bì jià (буквально "коли чоловік виростає, має одружитися; коли дівчина виростає, має вийти заміж"); 4) 男大须婚 nán dà xū hūn (буквально "коли чоловік виростає, має одружитися"); 5) 男婚女聘 nán hūn nǚ pìn (буквально "хлопець повинен одружитися, дівчина повинна вийти заміж"); 6) 明婚正配 míng hūn zhèng pèi (буквально "ясне весілля, справжнє одруження" – "офіційний шлюб"); 7) 男大当婚 nán dà dāng hūn (буквально "коли чоловік виростає, має одружитися"); 8) 男大当婚, 女大须嫁 nán dà dāng hūn, nǚ dà xū jià (буквально "коли чоловік виростає, має одружитися; коли дівчина виростає, має вийти заміж"); 9) 明婚正娶 míng hūn zhèng qǔ (буквально "ясне весілля, справжнє одруження" – "офіційний шлюб"); 10) 天作之合 tiān zuò zhī hé (буквально "єдність зроблена небом" – "коханья, послане небом"); 11) 白首齐眉 báishǒu qíméi (буквально "сива голова, рівні брови" – "кохати одне одного до самої старості"); 12) 白首相庄 báishǒu xiāng zhuāng (буквально "сива голова, однакова наружність" – "кохати одне одного до самої старості"); 13) 白头到老 báitóu dào lǎo (буквально "сива голова до старості" – "бути разом все життя"); 14) 白头相并 báitóu xiāng bìng (буквально "сива голова, об'єднання" – "щасливий шлюб до глибокої старості"); 15) 白头相守 báitóu xiāng shǒu (буквально "сива голова, захищати один одного" – "прожити разом до кінця життя"); 16) 白头偕老 báitóu xié lǎo (буквально "сива голова, разом старіти" – "щасливий шлюб до глибокої старості"); 17) 并蒂芙蓉 bìng dì fú róng (буквально "переплетені стовпи гібіскусу" – "прорости корінням одне в одного"); 18) 凤皇于飞 fèng huáng yú fēi (буквально "самка та самець феніксу разом літають" – "все життя бути разом, як два голуби (фенікси)"); 19) 凤皇于蜚 fèng huáng yú fēi (буквально "самка та самець феніксу разом бавляться" – "все життя бути разом, як два голуби (фенікси)"); 20) 凤凰于飞 fèng-huáng yú fēi (буквально "самка та самець феніксу разом літають" – "все життя бути разом, як два голуби (фенікси)"); 21) 半斤八两 bàn jīn bā liǎng (буквально "половина ціннь, вісім два" – "два чобота пара"); 22) 京兆眉画 jīng zhào huà méi (буквально "Цзінчжао малює брови" – "коханья між чоловіком і дружиною"); 23) 弄玉吹箫 nòng yù chuī xiāo (буквально "Нун'юй грає на флейті" – "знайти свою половинку"); 24) 连枝共冢 lián zhī gòng zhǒng (буквально "з'єднанні гілки в одній могилі" – "одна могила на двох, кохати до скону і померти в один день"); 25) 梁孟相敬 liáng mèng xiāng jìng (буквально "балка та початок взаємоповага" – "взаємоповага чоловіка й жінки"); 26) 鸾凤和鸣 luán fèng hé míng (буквально "чоловік і дружина, пара феніксів" – "жити душа в душу"); 27) 鸾凤和鸣 luán fèng hé míng (буквально "чоловік і дружина разом співають" – "жити ду-

ша в душу"); 28) 夫唱妇随 fū chàng fù suí (буквально "чоловік співає, дружина підспівує" – "жити душа в душу"); 29) 青梅竹马 qīng méi zhū mǎ (буквально "як синя слива та бамбуковий кін" – "підходити один одному"); 30) 比翼双飞 bǐ yǐ shuāng fēi (буквально "літати крило до крила"); 31) 举案齐眉 jǔ àn qí méi (буквально "говорити про справи із рівними бровами" – "поважати один одного у шлюбі"); 32) 夫妇反目 fū fù fǎn mù (буквально "подружжя відвело очі в різні сторони" – "чвари між подружжям"); 33) 夫妻反目 fū qī fǎn mù (буквально "подружжя відвело очі в різні сторони" – "чвари між подружжям"); 34) 夫荣妻显 fū róng qī xiǎn (буквально "чоловік процвітає, дружина показує" – "коли чоловік процвітає, то і дружина також"); 35) 夫荣妻贵 fū róng qī guì (буквально "чоловіка поважають, дружина багата" – "вдалий шлюб"); 36) 夫贵妻荣 fū guì qī róng (буквально "чоловіка поважають, дружина багата" – "вдалий шлюб"); 37) 奸夫淫妇 jiān fū yín fù (буквально "розбещений чоловік, зрадлива дружина" – "подружжя, що зраджує одне одному"); 38) 患难夫妻 huàn nàn fū qī (буквально "хворіти, незгоди, подружжя" – "подружжя, що пережило багато труднощів"); 39) 结发夫妻 jié fā fū qī (буквально "зав'язати волосся, чоловік та дружина" – "чоловік та дружина, офіційно одружені після заручин"); 40) 糟糠之妻 zāo kāng zhī qī (буквально "дружина у незгоді" – "дружина розділяє незгоди чоловіка"); 41) 百年之好 bǎi nián zhī hǎo (буквально "сто років добра" – "жити душа в душу все життя"); 42) 被底鸳鸯 bèi dǐ yuān yāng (буквально "під одною ковдрою селезень та качка" – "щасливе подружжя"); 43) 比翼连枝 bǐ yǐ lián zhī (буквально "крило до крила, переплетені гілки" – "близькі гарні відносини у подружжя"); 44) 和合双全 hé hé shuāng quán (буквально "одружитися, гармоніювати" – "гармонія у стосунках закоханих"); 45) 木公金母 mù gōng jīn mǔ (буквально "дерев'яний Дунвангун та золота Сіванму" – "довгих літ чоловіку та дружині"); 46) 琴瑟不调 qín sè bù tiáo (буквально "цінь та се не у злагоді" – "протиріччя між чоловіком та дружиною"); 47) 同床异梦 tóng chuáng yì mèng (буквально "у спільному ліжку бачити різні сни" – "подружжя, що має різні цілі, певний дисонанс"); 48) 一双两好 yī shuāng liǎng hǎo (буквально "у парі обидва гарні" – "дружнє подружжя"); 49) 鱼水和谐 yú shuǐ hé xié (буквально "повна гармонія, як між рибою та водою" – "щасливе подружжя"); 50) 如胶似漆 rú jiāo sì qī (буквально "як клей та лак" – "нерозлучне щасливе подружжя"); 51) 相敬如宾 xiāng jìng rú bīn (буквально "поважати, як дорогого гостя" – "взаємну повага у подружньому житті"); 52) 双宿双飞 shuāng sù shuāng fēi (буквально "парою гніздитися, парою літати" – "вести подружнє життя"); 53) 同床共枕 tóng chuáng gòng zhěn (буквально "ділити ліжко та подушку, спати разом" – "жити разом"); 54) 耳鬓厮磨 ěr bīn sī mó (буквально "вуха до вуха, скроня до скроні" – "мати тісні стосунки"); 55) 花好月圆 huā hǎo yuè yuán (буквально "квіти прекрасні, місяць повний" – "побажання щастя молодяттам"); 56) 百年好合 bǎi nián hǎo hé (буквально "сто років гармонії" – "побажання подружнього щастя"); 57) 一生一世 yī shēng yī shì (буквально "все життя" – "до скону"); 58) 醋海生波 cù hǎi shēng bō (буквально "море оцту спінилося хвилями" – "дружина влаштовує скандал через ревності"); 59) 乱点鸳鸯 luàn diǎn yuān yāng (буквально "качки-мандаринки у розбраті" – "подружжя, що постійно свариться"); 60) 棒打鸳鸯 bàng dǎ yuān yāng (буквально "палкою розігнати селезень з качкою" – "розлучити подружжя або закоханих"); 61) 珠联璧合

zhūlián-bihé (буквально "поєднання яшми та перлини" – "ідеальна пара"); 62) 宜室宜家 yíshìyújiā (буквально "дружній дім, дружна родина" – "дружня щаслива родина"); 63) 风花雪月 fēng-huā-xuě-yuè (буквально "вітер, квіти, сніг, місяць" – "ідилія").

Більшість з чен'юй, що реалізують у мові семантичну ознаку "гармонія" імпліцитно є позитивно маркованими, крім чен'юй 32, 33, 37, 46, 47, 58, 59, 60.

Наступною за кількістю чен'юй, що імпліцитно виражають концепт "любов" у китайській мові – семантична ознака "жертвність" (24 фразеологізми), що виражається наступними чен'юй: 64) 嫁鸡逐鸡 jià jī zhú jī (буквально "курка завжди слідує за півнем" – "жінка завжди слідує за чоловіком"); 65) 嫁狗随狗 jiàgǒusuígǒu (буквально "сука завжди слідує за псом" – "жінка завжди слідує за чоловіком"); 66) 嫁狗逐狗 jià gǒu zhú gǒu (буквально "сука завжди слідує за псом" – "жінка завжди слідує за чоловіком"); 67) 好女不穿嫁时衣 hǎo nǚ bù chuān jià shí yī (буквально "гарна дівчина не одягає сукні, що носила до весілля" – "жінка не повинна спиратися на багатство своїх родичів після заміжжя"); 68) 孝悌力田 xiào tì lì tián (буквально "синівська шанобливість, любов до братів та праця на полі" – "любити родину та працю"); 69) 兄弟孔怀 xiōngdì kǒnghuái (буквально "брати піклуються одне про одного" – "любити та піклуватися про братів"); 70) 四海之内皆兄弟 sì hǎi zhī nèi jiē xiōng dì (буквально "серед чотирьох морів всі брати" – "всі люди – брати"); 71) 四海皆兄弟 sì hǎi jiē xiōng dì (буквально "серед чотирьох морів всі брати" – "всі люди – брати"); 72) 如兄如弟 rúxiōng-rúdi (буквально "як старший брат, як молодший брат" – "ставитися до інших, як до рідних"); 73) 碧海青天 bìhǎi qīngtiān (буквально "зелене море, блакитне небо" – "жіноча відданість коханню"); 74) 不着疼热 bùzháo téng rè (буквально "не виказувати страждання"); 75) 春晖寸草 chūnhuī cùn cǎo (буквально "весняне світло ростить траву" – "батьківська турбота"); 76) 老牛识路 lǎoniúshí lù (буквально "корова теля лише" – "тішитися з дітей"); 77) 离魂倩女 lí hún qiàn nǚ (буквально "відійшла душа красуні" – "красуня, що померла через кохання"); 78) 李代桃僵 lǐdàitáojiāng (буквально "слива померла замість персика" – "братерська відданість"); 79) 盟山誓海 méng shān shì hǎi (буквально "об'єднувати гори, клястися морю" – "кохання міцніше за гори і глибше за море"); 80) 民胞物与 mínbāowù yǔ (буквально "народ рідний і все суще" – "любити все і всіх"); 81) 孤犊触乳 gū dú chù rǔ (буквально "осиротіле теля торкається вим'я" – "розпестити дитину"); 82) 夫负妻戴 fū fù qī dài (буквально "чоловік відповідальний, дружина також" – "дружина розділяю тяготи чоловіка"); 83) 贤妻良母 xiánqīliángmǔ (буквально "віддана дружина та гарна мати"); 84) 糟糠之妻 zāokāngzhīqī (буквально "дружина у незгоді" – "дружина розділяє незгоди чоловіка"); 85) 义夫节妇 yìfū jié fū (буквально "вдовець та вдова, що не вступають у другий шлюб" – "вірність померлому чоловіку або дружині"); 86) 相濡以沫 xiāng rú yǐ mò (буквально "зволожити краплиною" – "допомога у скрутний час"); 87) 从一而终 cóngyīérzhōng (буквально "від одного до кінця" – "залишитися вірною одному (померлому) чоловіку").

Більшість з вищенаведених чен'юй є позитивно маркованими, окрім чен'юй 74, 77, 81, 82, 84.

Семантична ознака "задоволення" також представлена 24 фразеологізмами: 88) 蜂狂蝶乱 fēng kuáng dié luàn (буквально "бджола метушиться, метелик метушиться" – "розпусні стосунки"); 89) 杨花水性 yáng huā huǐ xìng (буквально "квіти верби, характер води" – "мін-

ливий почуття легковажної жінки"); 90) 佳人才子 jiārén cáizǐ (буквально "кохання красуні та благородного мужа"); 91) 痴男怨女 chīnányuànǚ (буквально "шалений чоловік звинувачує жінку" – "нерозділене кохання"); 92) 金屋藏娇 jīnwūcángjiāo (буквально "золотий дім зберігає ніжність" – "падкий до жінок; кохання за гроші"); 93) 密约偷期 mìyuē tōuqī (буквально "таємний договір, потайний час" – "таємні зустрічі закоханих"); 94) 暮翠朝红 mù cuì cháo hóng (буквально "схід сонця із зеленого став червоним" – "романтичні стосунки"); 95) 暮雨朝云 mù yǔ cháo yún (буквально "дощ звечора, хмарки зранку" – "інтимні стосунки"); 96) 流水桃花 liúshuǐ táohuā (буквально "проточна вода, цвіт персику" – "романтичне кохання"); 97) 柳影花阴 liǔ yǐng huā yīn (буквально "тінь верби, квіти у затінку" – "затишне місце для побачень, романтичні стосунки"); 98) 采兰赠芍 cǎi lán zèng sháo (буквально "збирати орхідеї, дарувати піонії" – "обмінюватися подарунками в знак взаємної прихильності"); 99) 采兰赠药 cǎi lán zèng yào (буквально "збирати орхідеї, дарувати піонії" – "обмінюватися подарунками в знак взаємної прихильності"); 100) 单夫只妇 dān fū zhī fù (буквально "тільки чоловік, тільки дружина" – "все життя любити тільки одного чоловіка або дружини"); 101) 凤友鸾交 fèng yǒu luán jiāo (буквально "фенікс добре ставиться, фенікс схиляється" – "одруження закоханих"); 102) 花烛洞房 huāzhú dòngfáng (буквально "весільні свічі у кімнаті молодят" – "початок подружнього життя"); 103) 朝云暮雨 zhāo yún mù yǔ (буквально "зранку хмари, вечорі дощ" – "зустрічі-вечірки хлопців та дівчат"); 104) 长相厮守 zhǎngxiāng sīshǒu (буквально "виразом обличчя показувати взаємну прихильність" – "фліртувати"); 105) 莺莺燕燕 yīng yīng yàn yàn (буквально "іволги та ластівки" – "наложниці або продажні жінки"); 106) 惊鸿一瞥 jīnghōng yīpiē (буквально "стривожений лебідь кинув погляд" – "залицання красуні"); 107) 若即若离 ruòjìruòlí (буквально "наче близькі, наче далекі" – "тримати на відстані"); 108) 眉来眼去 méiláiyǎnqù (буквально "обмінюватися поглядами" – "кокетувати"); 109) 断雨残云 duàn yǔ cán yún (буквально "спинити дощ, розбити хмари" – "кохання зазнає перешкод"); 110) 英雄短气 yīngxióng duǎnqì (буквально "герой упав духом" – "хлопець розлюбив"); 111) 英雄气短 yīngxióng qīduǎn (буквально "герой упав духом" – "хлопець не рішучий").

Більшість з чен'юй, що вербалізують ознаку "задоволення" є позитивно маркованими, негативно марковані чен'юй 88, 89, 91, 92, 95, 107, 109, 110, 111.

Семантична ознака "цінність" вербалізується імпліцитно через 12 наступних чен'юй: 112) 兄弟怡怡 xiōngdì yí yí (буквально "брати радіють" – "добрі братерські стосунки"); 113) 兄弟手足 xiōngdì shǒuzú (буквально "старший та молодший брат, рука та нога" – "довірливі стосунки між братами"); 114) 之死靡它 zhī sǐ mǐ tā (буквально "тільки смерть перемаже його (кохання)" – "любити доки смерть не розлучить"); 115) 戚戚具尔 qīqī jù ěr (буквально "рідний тобі" – "близькість"); 116) 长枕大被 chángzhēndàbèi (буквально "довга подушка, велике одіяло" – "братерська любов"); 117) 长枕大衾 chángzhēn dà qīn (буквально "довга подушка, велике одіяло" – "братерська любов"); 118) 龙生九种 lóngshēngjiǔzhǒng (буквально "дракон народив дев'ять сімен" – "брати хоч і рідні, та різні"); 119) 龙生九子 lóngshēngjiǔzǐ (буквально "дракон народив дев'ять дітей" – "брат брату ворог"); 120) 海枯石烂 hǎikūshílan (буквально "доки море не висохне та каміння не згниє" – "на віки вічні");

121) 魂牽夢縈 hún qiān mèng yíng (буквально "душа тягне, мрії окутують" – "сумувати за кимось, линуту до когось"); 122) 所谓伊人, 在水一方 suǒwèi yīrén zài shuǐ yīfāng (буквально "так звана та сама людина входить у воду з одної сторони" – "вірність у коханні"); 123) 望穿秋水 wàngchuānqiūshuǐ (буквально "дивитися у осінню воду" – "прогледіти очі в очікуванні").

Більшість вищенаведених чен'юй є позитивно маркованими, крім чен'юй 118, 119, 121, 123.

Семантична ознака "вибірковість об'єкту" імпліцитно виражається через вісім фразеологізмів: 124) 夫人裙帶 fūrénqúndài (буквально "пояс від спідниці дружини" – "чоловік, що досягнув успіху завдяки зв'язкам дружини"); 125) 怨女旷夫 yuàn nǚ kuàng fū (буквально "дівчина в печалі, холостий хлопець" – "немає підходящого хлопця або дівчини"); 126) 柴米夫妻 chái mǐ fū qī (буквально "хмиз та рис, подружжя" – "подружжя у шлюбі за розрахунком"); 127) 相女配夫 xiāng nǚ pèi fū (буквально "думати, щоб дівчина підходила хлопцю" – "обирати чоловіка для дочка відповідно до даних обох сторін"); 128) 停妻再娶 tíng qī zài qǔ (буквально "залишити дружину, знову одружитися" – "одружитися вдруге без офіційного розлучення з першою дружиною"); 129) 指腹为婚 zhǐ fù wéi hūn (буквально "вказувати на вагітний живіт для шлюбу" – "домовлятися про шлюб ще ненароджених дітей"); 130) 红丝暗系 hóng sī àn xì (буквально "червона нитка, таємна домовленість" – "домовленість про майбутній шлюб, заручини"); 131) 得新忘旧 dé xīn wàng jiù (буквально "отримав нове, забув про старе" – "мінливість у коханні").

Більшість вищенаведених фразеологізмів є негативно маркованими, окрім чен'юй 127, 129, 130.

Отже, концепт "любов" в китайській мові у фразеологізмах чен'юй вербалізується імпліцитно через 131 ідіому, з яких 63 актуалізують семантичну ознаку "гармонія", по 24 – "задоволення" та "жертвність", 12 фразеологізмів – "цінність" та вісім "вибірковість об'єкту". З них 77 відсотків, тобто 100 чен'юй є позитивно маркованими, відповідно 23 відсотки, тобто 31 – негативно.

Список використаних джерел

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл (логико-семантические проблемы) / Н.Д. Арутюнова // Лингвистическое наследие XX века. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 383 с.;
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: Сов. Энцикл., 1966. – 640 с.;
3. Багдасарян В.Х. Проблема имплицитного (логико-методологического анализа) / В.Х. Багдасарян. – Ереван: Изд-во АН Арм. ССР, 1983. – 138 с.;
4. Вардуть И.Ф. К вопросу о явлении эллипсиса / И.Ф. Вардуть // Инвариантные синтаксические значения и структура предложения. – М.: 1969. – С.36–40;
5. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – МГУ, 1973. – 269 с.;
6. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Состав семейства учебных лингвострановедческих словарей: ономастический словарь / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров // Актуальные проблемы учебной лексикографии. – М., 1977. – С.118–135;
7. Гак В.Г. О семантической организации текста / В.Г. Гак // Лингвистика текста. Мат-лы науч. конф. 4.1. – М., 1974. – С.61–66;
8. Долинин К.А. Имплицитное содержание высказывания // Вопросы языкознания / К.А. Долинин. – 1983. – №6. – С. 37–47;
9. Звегинцев В.А. Предложение и его отношение к языку и речи: [монография] / В.А. Звегинцев. – М., 1976. – 309 с.;
10. Кияк Т.Р. О видах мотивированности лексических единиц / Т.Р. Кияк // Вопросы языкознания. 1989. – №1. – С. 98–107;
11. Лотман Ю.М. Структура художественного текста / Ю.М. Лотман. – М.: Искусство, 1970. – 284с.;
12. Никитин М.В. Прессупозиция в языке и языкознании / М.В. Никитин / Studia Linguistica-4. Языковая система и социокультурный контекст. – СПб: Тригон, 1997. – С. 6–26;
13. Панина Н.А. Имплицитность языкового выражения и ее типы / Н.А. Панина // Значение и смысл языковых образований. Калинин, Изд-во КГУ, 1979. – с.48–49;
14. Потебня А.А. Мысль и язык / А.А. Потебня. – К.: Синто, 1993 с.;
15. Серль Дж. Природа интенциональных состояний / Дж. Серль // Философия. Логика. Язык. – М., 1987. – С. 137–145;
16. Стернин И.А. Лексическое значение слова в речи. / И.А. Стернин. – Воронеж, 1985. – 172 с.;
17. Тодоров Ц. Теории символа // Цветан Тодоров. – М.: Дом интеллектуальной книги, 1999. – 408 с.;
18. Фельдман Е.Д. К построению именной группы и ее имплицитного варианта / Е.Д. Фельдман // Машинный перевод и прикладная лингвистика. – М., 1969. – Вып. 12. – С.67–80;
19. Чернов Г.В. Смысловая имплицитивность как основа понимания речевого сообщения // Проблемы контекстной семантизации лингвистических категорий / Г.В. Чернов. – М., 1984. – С.78–94;
20. 中国成语大辞典. 上海辞书出版社. 18000余条, 2010年.

Надійшла до редколегії 28.08.12

М. Шамшур, ассист.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ИМПЛИЦИТНОЕ ВЫРАЖЕНИЕ КОНЦЕПТА "ЛЮБОВЬ" В ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕНЬЮЙ

В статье анализируется имплицитное выражение концепта "любовь" во фразеологизмах китайского языка ченьюй.

M. Shamshur, teaching assistant

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

IMPLICIT EXPRESSION OF THE CONCEPT OF "LOVE" IN THE CHINESE PHRASEOLOGY UNITS CHENYU

This article analyzes peculiarities of implicit way of verbalization of concept of love in Chinese chengyu idioms.

УДК 811.581.11

О. Шевченко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОГО ДІЛОВОГО КИТАЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ

У статті розглядаються фразеологічні одиниці сучасного ділового китайського мовлення, а саме їхня лексико-граматична та функціональна класифікація. Подаються погляди різних авторів щодо поняття фразеологічної одиниці офіційно-ділового мовлення та здійснюється аналіз особливостей таких одиниць.

Незважаючи на те, що китайські фразеологи (але не усі) включають сталі вирази офіційно-ділового спілкування у загальний фразеологічний фонд, а вітчизняні вчені (навіть ті, хто включає) наполягають на тому, що усім фразеологізмам цього стилю притаманна нейтральність. Наведімо думку О.П. Винник, яка у своїй дисе-

ртації, присвяченій метафоричним процесам у формуванні української економічної лексики, зазначає, що думка про неприпустимість використання метафори в наукових субмовах давно не є актуальною, оскільки навіть точні науки не можуть обійтися без цього тропу. Недаремно Шопенгауер свого часу проводив метафо-